

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยใน แหล่งท่องเที่ยวชุมชนของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่าง: กรณีศึกษาเกาะกลางและเกาะสุกร Factors Affecting Public Participation in Solid Waste Management in Community Tourism of Lower South Andaman Islands: A Case Study of Koh Klang and Koh Sukron

กรรณิกา เรืองเดช ขาวสวนศรีเจริญ¹, ธนปนนท์ อัครวิวัฒน์^{1*}, ไพบุญ ขาวสวนศรีเจริญ¹, วิทยา หลูป¹, อัญชลี พงศ์เกษตร²,
เสาวลักษณ์ คงสนธิ¹

Kannika Ruangdej Chausuansreecharoen¹, Thanapanan Akharawirawat^{1*}, Paiboon Chausuansreecharoen¹,
Wittaya Hlupo¹, Ancharee Pongkaset², Saowalak Kongsanit¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวางมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่าง กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนครัวเรือนของเกาะกลางจำนวน 334 คน เกาะสุกร จำนวน 310 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณหลายขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย มีจำนวน 3 ตัวแปร คือ การได้รับการอบรมในการจัดการขยะมูลฝอย ปัจจัยเอื้อ (การลดและการคัดแยก การเก็บรวบรวม การขนย้าย และการกำจัด และการได้รับข้อมูลข่าวสารในการจัดการขยะมูลฝอย และร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยได้ร้อยละ 20.20 การได้รับการอบรมและปัจจัยเอื้อในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ขณะที่การได้รับข้อมูลข่าวสารในการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ผลการวิจัยเป็นแนวทางให้องค์การบริหารส่วนตำบลต้องพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ด้วยการจัดอบรมให้ความรู้และสนับสนุนปัจจัยเอื้อเพื่อจัดการขยะมูลฝอยตามหลักสุขาภิบาล

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การจัดการขยะมูลฝอย, ครัวเรือน, แหล่งท่องเที่ยวชุมชน, ภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่าง

Citation:

Chausuansreecharoen KR, Akharawirawat T, Chausuansreecharoen P, Hlupo W, Pongkaset A, Kongsanit S. Factors affecting public participation in solid waste management in community tourism of Lower South Andaman Islands: a case study of Koh Klang and Koh Sukron. Health Sci J Thai 2024; 6(2): 48-56. (in Thai); <https://doi.org/10.55164/hsjt.v6i2.264231>

¹ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ตรัง 92110

² วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดยะลา คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ยะลา 95000

¹ Sirindhorn College of Public Health, Trang, Faculty of Public Health and Allied Health Sciences Praboromarajchanok Institute, Trang, 92110, Thailand

² Sirindhorn College of Public Health, Yala, Faculty of Public Health and Allied Health Sciences Praboromarajchanok Institute, Yala, 95000, Thailand

*Corresponding Author: E-mail: tanapanan@scphtrang.ac.th Tel: 0892984063

Received: Jul 18, 2023; Revised: Jan 2, 2024; Accepted: Jan 17, 2024

<https://doi.org/10.55164/hsjt.v6i2.264231>

Abstract

The cross-sectional analysis research aimed to study factors affecting public participation in solid waste management in the community tourism of Lower South Andaman Islands. The samples were representations of 334 persons from Koh Sukorn and 310 persons from Koh Klang. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed by descriptive statistics and inferential statistics (stepwise multiple regression analysis). The research results revealed that three factors affected public participation in solid waste management, including training of in solid waste management, enabling factors (reduce-reuse-recycle, collection, transportation, treatment, analysis, and disposal waste) and received information of solid waste management. Three factors predicted 20.40% of the variation in public participation in solid waste management. The training of solid waste management and enabling factors of solid waste management had a positive correlation with public participation in solid waste management, and receiving information about solid waste management had a negative correlation with public participation in solid waste management. Based on the results, the Subdistrict Administrative Organization enhanced public participation in solid waste management by organizing solid waste management training and providing enabling factors for solid waste disposal methods with sanitation.

Keywords: Public participation, Solid waste management, Household, Community tourism, Lower South Andaman Islands

บทนำ

ข้อมูลจากกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และกีฬา สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬาประเทศไทยถูกจัดอันดับว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงเป็นอันดับ 4 ของโลก โดยข้อมูลในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสูงถึง 1.87 ล้านล้านบาท⁽¹⁾ เนื่องจากมีข้อได้เปรียบทั้งในเรื่องของสถานที่ธรรมชาติที่หลากหลาย ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงาม อาหารรสเลิศ และยังมีค่าครองชีพที่ถูกอีกด้วย⁽²⁾ สำหรับพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่างประกอบด้วยจังหวัดกระบี่ และจังหวัดตรัง นับว่าเป็นพื้นที่ ที่มีแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย มีหมู่เกาะ และชายหาดที่สวยงามเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2561 มีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และต่างชาติประมาณ 55 ล้านคน/ปี เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2557 ถึง 5 เท่าที่มีนักท่องเที่ยวประมาณ 11 ล้านคนต่อปี⁽¹⁾

แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา รัฐบาลประกาศปิดประเทศห้ามการเดินทางท่องเที่ยวทั้งใน และต่างประเทศภายหลังเกิดการระบาดของโรคโควิด-19 อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2563 หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดสามารถควบคุมได้ รัฐบาลได้มีมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศของภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการในภาคการท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการระบาดของโควิด-19 ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่างได้แก่ ตรัง และกระบี่เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ได้รับคามนิยม

อย่างสูงของนักท่องเที่ยวชาวไทยมาท่องเที่ยวภายในประเทศ⁽²⁾ รวมทั้งเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวต่างชาติ หลังจากมีมาตรการเปิดประเทศให้ชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวได้เพราะเป็นกลุ่มจังหวัดที่ติดทะเล มีสถานที่ท่องเที่ยว ชายหาด และเกาะที่มีชื่อเสียง และไม่ไกลจากเมืองหลัก และประเด็นที่สำคัญคือจำนวนของผู้ติดเชื้อโควิด-19 น้อยที่สุดในภูมิภาคนี้⁽³⁾

จากการที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ประกอบกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ไม่มีการวางแผนที่ดี ผลกระทบที่ตามมาคือปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญปัญหาหนึ่งคือปัญหาขยะมูลฝอยล้นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งข้อมูลของกรมทรัพยากรทะเล และชายฝั่ง พบว่า ในปี 2561 ชายหาดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีการปล่อยขยะมูลฝอยลงสู่ทะเลรวมกันมากถึง 1 ล้านตันต่อปี จากการสำรวจประเภทขยะมูลฝอยที่ตกค้างบริเวณชายหาด คือ ขวดเครื่องดื่ม (แก้ว) ขวดเครื่องดื่ม (พลาสติก) ถุงก๊อปปี้ แก้ว กล่องอาหาร (โฟม) ห่อ/ถุงอาหาร ฝาขวดพลาสติก บุหรี่/ก้นกรองบุหรี่ หลอดดูดน้ำพลาสติก โดยขยะมูลฝอยทุกประเภทนี้รวมกันมากถึง 45,931 ชิ้น⁽⁴⁾ สำหรับพื้นที่เกาะ ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นแบ่งแหล่งกำเนิดได้ 3 แหล่ง คือ ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากครัวเรือน ขยะมูลฝอยที่เกิดจากนักท่องเที่ยว และขยะที่ถูกคลื่นลมพัดพาจากทะเลมาตกค้างบนชายหาด ข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยเฉพาะบนพื้นที่เกาะที่รับผิดชอบดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการสำรวจ และเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกันระหว่างนักวิจัยสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ณ บริเวณสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย

พบว่าปริมาณขยะเกิดขึ้นรวมประมาณ 44 ตันต่อวัน สัดส่วนประเภทขยะอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 32 ขยะพลาสติก ร้อยละ 27 (ขวดพลาสติก ถุงหิ้ว ถุงแกง ถุงขนม หลอดดูด เขือกในลอน เขือกอวน ซ้อนส้อมพลาสติก) สำหรับขยะพลาสติกนั้น พบขวดน้ำพลาสติกสูงถึงร้อยละ 12 และขยะประเภทกระดาษ กล่องนม ผ้า และผ้าอ้อม แก้ว โลหะ อะลูมิเนียม ซากอิเล็กทรอนิกส์ มูลฝอยติดเชื้อ รวมกันคิดเป็นร้อยละ 41⁽⁵⁾

จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่าประเภทของขยะมูลฝอยที่ควรคัดแยกก่อนทิ้ง เพื่อประหยัดงบประมาณในการกำจัด และเพิ่มประสิทธิภาพการกำจัดขยะมูลฝอย แต่พบว่าถูกเก็บขนย้ายปะปนไปกับขยะทั่วไปเพื่อนำไปกำจัดในสถานที่กำจัดขยะ ได้แก่ ขยะอินทรีย์ ที่สามารถนำไปทำน้ำหมัก ปุ๋ยหมัก และเลี้ยงสัตว์ ขยะรีไซเคิล (ขวดพลาสติก ขวดแก้ว เหล็ก และอะลูมิเนียม เป็นต้น) ที่สามารถคัดแยกนำไปขาย และที่สำคัญพบว่ามีขยะอันตรายที่ปะปนมาในสถานที่กำจัดขยะ ได้แก่ ซากอิเล็กทรอนิกส์ มูลฝอยติดเชื้อ และผ้าอ้อม ควรจะมีการคัดแยก และจัดการที่เหมาะสม และถูกต้องตามหลักวิชาการ

จากสถานการณ์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยต้นทางจากแหล่งกำเนิดของครัวเรือนในพื้นที่เกาะ ได้แก่ การลด และคัดแยกขยะมูลฝอย และการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ยังเป็นประเด็นที่เป็นปัญหา ยังไม่สามารถจัดการให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ดังนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาว่าปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน ผลที่ได้จะมีประโยชน์ในการนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน สำหรับพื้นที่เกาะที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา คือ เกาะกลาง และเกาะสุกร เนื่องจากทั้ง 2 เกาะ ถูกกำหนดอยู่ในแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “เกาะสะอาด” ของชายฝั่งทะเลอันดามันตอนล่าง เป็นเกาะที่มีขนาดเล็ก และดูแลโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนแห่งใหม่ของแผนการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน “เกาะกลาง” เป็นเกาะเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ (กลางแม่น้ำกระบี่) บนเกาะมีประชากร 4,980 คน ประกอบด้วย 3 หมู่บ้าน⁽⁶⁾ “เกาะสุกร” ตำบลเกาะสุกร อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง เป็นเกาะกลางทะเล ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน⁽⁷⁾ ประชากรของทั้ง 2 เกาะ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม การเดินทางข้ามไปเกาะจากแผ่นดินใหญ่ต้องใช้เรือโดยสาร การเดินทางจากเกาะกลางข้ามมาเทศบาลเมืองกระบี่ใช้เวลาประมาณ 5 นาที ส่วนการเดินทางจากเกาะสุกรข้ามมาที่ท่าเรือตาชะใช้เวลาประมาณ 25 นาที และเดินทางต่อไปยังตัวเมืองตรังระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร

การจัดการขยะมูลฝอยของเกาะกลางไม่มีการกำจัดขยะมูลฝอยบนพื้นที่เกาะ เนื่องจากข้อจำกัดด้านพื้นที่ ส่วนเกาะสุกรก่อนปี พ.ศ. 2565 การเก็บ ขนย้าย และกำจัดด้วยเตาเผาจัดการโดย อบต. เกาะสุกร แต่เนื่องจากการชำรุดของเตาเผาขยะและสถานที่ตั้งเตาเผาขยะ ดังนั้นในปัจจุบันการเก็บ ขนย้าย และกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือนของทั้ง 2 เกาะ ดำเนินการโดยประชาชนเอง ตลอดจนขยะรีไซเคิลมีราคาปรับขึ้นที่ต่ำกว่าราคารับซื้อบนพื้นที่บก เนื่องจากผู้รับซื้อขยะรีไซเคิลต้องมีค่าใช้จ่ายในการขนย้ายขึ้นบก ส่งผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ได้แก่ การลักลอบทิ้งขยะทั่วไปหรือขยะอินทรีย์ในพื้นที่สาธารณะ และในทะเล และการเผาในพื้นที่โล่งแจ้ง⁽⁸⁾ จากสถานการณ์นี้ชี้ให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ทั้ง 2 เกาะยังขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การลด การคัดแยก และการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย โดยประยุกต์แนวคิด PRECEDE FRAMEWORK⁽⁹⁾ เพื่อให้ได้ข้อมูลว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่องค์กรบริหารส่วนตำบล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะนำมาวางแผนจัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่เกาะกลาง และเกาะสุกร หรือพื้นที่เกาะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่าง

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross - sectional study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่าง โดยประยุกต์ใช้กรอบแนวความคิดเกี่ยวกับ PRECEDE FRAMEWORK⁽⁹⁾ ขั้นตอนที่ 4 การวินิจฉัยทางการศึกษา (Educational diagnosis) ได้แก่ ปัจจัยนำ (Predisposing factors) ได้แก่ ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย การรับรู้ประโยชน์ในการจัดการขยะมูลฝอย และการรับรู้อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอย ปัจจัยเอื้อ (Enabling factors) ได้แก่ การลดและการคัดแยก การเก็บรวบรวม การขนย้าย และการกำจัด และปัจจัยเสริม (Reinforcing factors) ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ประยุกต์ใช้แนวคิด Cohen & Uphoff⁽¹⁰⁾

แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ (Benefits) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

พื้นที่ศึกษา

พื้นที่ในการศึกษาเลือกแบบมีจุดมุ่งหมาย (Purposive sampling) เป็นเกาะที่กำหนดอยู่ในแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “เกาะสะอาด” ของชายฝั่งทะเลอันดามันตอนล่างที่ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจและเป็นเกาะที่มีขนาดเล็กดูแลโดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เกาะกลาง ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ และเกาะสุกร ตำบลเกาะสุกร อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างตุลาคม 2565 ถึง ธันวาคม 2565

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ตัวแทนครัวเรือนของเกาะกลาง จำนวน 1,284 คน และเกาะสุกร จำนวน 957 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนครัวเรือนของเกาะกลาง จำนวน 303 คน เกาะสุกร จำนวน 280 คน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane⁽¹¹⁾ เก็บเพิ่มอีก ร้อยละ 10 เพื่อเพิ่มอำนาจการทดสอบ (Power of the test) ดังนั้น เกาะกลาง จำนวน 334 คน และเกาะสุกรจำนวน 310 คน การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จำแนกเป็นหมู่บ้าน และคำนวณสัดส่วนจำนวนตัวอย่าง (Proportional to size)⁽¹²⁾ ตามจำนวนครัวเรือนของแต่ละหมู่บ้านในแต่ละเกาะ และสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ให้ได้ขนาดตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้านของแต่ละเกาะตามสัดส่วนที่คำนวณ ตัวแทนครัวเรือนมีเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) คือ (1) ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในครัวเรือนในการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือน (2) อาศัยอยู่ในชุมชนไม่น้อยกว่า 1 ปี และ (3) ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย สำหรับเกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria) (1) ย้ายออกจากชุมชนระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล และ (2) ปฏิเสธในการให้ข้อมูลที่จำเป็น

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิด PRECEDE FRAMEWORK⁽⁹⁾ แบ่งเป็น 8 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลักในปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาการอยู่ในชุมชน บทบาทในชุมชน การอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และการคัดแยกขยะ ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 20 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามให้เลือกตอบ 2 ตัวเลือก

คือ ใช่ กับ ไม่ใช่ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการรับรู้ประโยชน์ในการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 11 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ 4 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 3 = เห็นด้วย 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนที่ 4 การรับรู้อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 9 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ 4 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง 3 = เห็นด้วย 2 = ไม่เห็นด้วย 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วนที่ 5 แบบสอบถามปัจจัยเอื้อในการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 8 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ มี = 3 ไม่แน่ใจ = 2 และ ไม่มี = 1 ส่วนที่ 6 แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 10 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ 4 = ได้รับประจำ หมายถึง ได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นประจำ 5-7 ครั้งต่อสัปดาห์ 3 = ได้รับบ่อย ๆ หมายถึง ได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นประจำ 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ 2 = ได้รับนาน ๆ ครั้ง หมายถึง ได้รับข้อมูลข่าวสารเป็นประจำ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ และ 1 = ไม่ได้รับเลย หมายถึง ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารเลยในหนึ่งสัปดาห์ ส่วนที่ 7 แบบสอบถามการได้รับการอบรมในการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 5 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ คือ เคย = 3 ไม่แน่ใจ = 2 และไม่เคย = 1 ส่วนที่ 8 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน 20 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ คือ 4 = มากที่สุด 3 = มาก 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity Index) ของแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์การสอนการจัดการขยะมูลฝอย 3 คน และบุคลากรที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 2 คน นำคะแนนที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิไปคำนวณหาดัชนีความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity index: CVI) เท่ากับ 1 แก้วไชแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะและนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับตัวแทนครัวเรือนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยวิธีคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson method) ของแบบทดสอบความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย เท่ากับ 0.70 และการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของแบบสอบถามส่วนที่ 3-8 เท่ากับ 0.74, 0.87, 0.70, 0.89, 0.68, 0.75 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อจัดหมวดหมู่ และอธิบายลักษณะพื้นฐานทั่วไปของประชากร คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ส่วนสถิติอนุมาน (Inference statistics) ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน (Stepwise multiple regression) โดยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ⁽¹²⁾ (1) ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อน = 0 ตรวจสอบด้วย Residual Statistic พบว่าค่า Mean ของ Residual = 0 ข้อนี้จึงเป็นตามข้อตกลง (2) ตัวแปรตาม และค่าความคลาดเคลื่อนต้องมีการแจกแจงแบบปกติ (Normality) ตรวจสอบด้วยกราฟ Scatter plot พบว่า กราฟ Scatter plot ของค่า Standardized residual และ Standardized predicted มีแนวเป็นเส้นตรงขนานแกนนอน แสดงว่าไม่มีปัญหา Nonlinearity (3) ค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระกัน (Autocorrelation) ตรวจสอบด้วยค่า Durbin-Watson (d) เท่ากับ 1.92 มีค่าเข้าใกล้ 2 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระกัน (4) ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ของตัวอิสระทุกตัวมีค่าคงที่ (Homoscedasticity) พิจารณาแผนภาพการกระจาย Scatter plot พบว่าค่าความคลาดเคลื่อนส่วนใหญ่ กระจายอยู่เหนือและใต้ระดับ 0 ซึ่งจากการกระจายตัวอยู่ในช่วงแคบ ไม่ว่า Y จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด ดังนั้น จึงสรุปว่าค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนเป็นค่าคงที่ และ (5) ตัวแปรอิสระแต่ละตัว ต้องไม่มีความสัมพันธ์กัน (Multicollinearity) โดยใช้ค่าสถิติ Tolerance พบว่าค่า Tolerance ของทุกตัวแปร มีค่าไม่ใกล้ศูนย์ 0 ค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระที่มีค่าน้อยที่สุดเท่ากับ 0.73 และ มีค่า Variance inflation factor (VIF) ของทุกตัวแปร อิสระน้อยกว่า 10 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระทุกตัว ไม่มีระดับความสัมพันธ์ซึ่งกัน และกัน สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ตัวแปรทำนายทุกตัวมีระดับการวัดตัวแปรเชิงปริมาณ และไม่ได้ นำข้อมูลส่วนบุคคลมาศึกษาด้วย

เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งระดับความรู้ ได้แก่ ระดับความรู้สูง คะแนนสูงกว่าร้อยละ 80 (16-20 คะแนน) ระดับความรู้ปานกลาง คะแนนร้อยละ 60-79 (12-15 คะแนน) ระดับความรู้ต่ำ คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60 (0-14 คะแนน)⁽¹³⁾ เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งระดับ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.00-4.00 หมายถึง ระดับสูง, คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.00-2.99 หมายถึง ระดับปานกลาง, คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-1.99 หมายถึง ระดับต่ำ และเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งปัจจัยเอื้อ และการได้รับการอบรมในการจัดการขยะมูลฝอย คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.00 หมายถึง ระดับสูง, คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย 0.00-1.49 หมายถึง ระดับต่ำ⁽¹⁴⁾

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ได้รับการรับรองวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัย การสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดตรัง รหัสโครงการ P127/2564 ระยะเวลาการรับรองระหว่างวันที่ 23 ธันวาคม 2564 – 23 ธันวาคม 2565

ผลการศึกษา

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงร้อยละ 62.30 อายุเฉลี่ย 46.60 ปี (S.D. = 13.77) การศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่ คือระดับประถมศึกษา ร้อยละ 44.41 อาชีพหลักส่วนใหญ่ คือ อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 31.68 รองลงมาคือ อาชีพประมง ร้อยละ 22.52 และอาชีพค้าขาย ร้อยละ 20.69 รายได้เฉลี่ย 10,620.97 บาท/เดือน (S.D. = 6,154.14) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.47 คน (S.D. = 1.91) ระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนเฉลี่ย 44.17 ปี (S.D. = 14.70) ส่วนใหญ่ ไม่มีบทบาทในชุมชน ร้อยละ 84.01 ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการ อบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ร้อยละ 55.59 ครัวเรือน มีการคัดแยกขยะมูลฝอย และไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอย มีสัดส่วนที่เท่ากัน ร้อยละ 50

ระดับปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมในการจัดการขยะมูลฝอย

ระดับของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมในการจัดการ ขยะมูลฝอย ผลการศึกษา พบว่า ระดับความรู้ในการจัดการ ขยะมูลฝอย ระดับการรับประโยชน์ในการจัดการขยะมูลฝอย และระดับการรับรู้อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงร้อยละ 61.90, 84.60 และ 61.80 ตามลำดับ ขณะที่ระดับของปัจจัยเอื้อ และระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 83.10 และ 72.20 ตามลำดับ และระดับการได้รับการอบรม ในการจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง ร้อยละ 47.50 ดังแสดงในตารางที่ (Table) 1

ระดับการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

การมีส่วนร่วมในภาพรวมของประชาชนในการจัดการขยะ มูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่าง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อย 75.00 รองลงมาอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 19.10 เมื่อพิจารณารายมิติ พบว่า การมีส่วนร่วมในการ จัดการขยะมูลฝอยด้านการตัดสินใจ และด้านการประเมินผล ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 54.20 และ 55.30 ตามลำดับ ส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการปฏิบัติ และการรับผลประโยชน์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 86.30 และ 76.60 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ (Table) 2

Table 1 Level of factors associated with solid waste management in community tourism of Lower South Andaman Islands (n = 644)

Factors	Level, n (%)						Mean	S.D.
	Low		Moderate		High			
Knowledge of solid waste management	172	26.70	78	12.10	394	61.90	15.76	2.67
Received benefit of solid waste management	0	0.00	99	15.40	545	84.60	3.46	0.38
Received barrier of solid waste management	9	1.40	237	36.80	398	61.80	3.03	0.43
0Enabling factors of solid waste management	17	2.60	535	83.10	92	14.30	2.05	0.33
Received information of solid waste management	82	12.70	465	72.20	97	15.10	2.47	0.57
Training of solid waste management	306	47.50	192	29.80	146	22.70	1.83	0.82

Table 2 Public participation level of solid waste management in community tourism of Lower South Andaman Islands (n = 644)

Solid waste management	Public participation level, n (%)						Mean	S.D.
	Low		Moderate		High			
Overall	123	19.10	483	75.00	38	5.90	2.44	0.44
Classification								
Decision Making	349	54.20	279	43.30	16	2.50	2.23	0.65
Implementation	43	6.70	556	86.30	45	7.00	2.78	0.47
Benefits	57	9.08	493	76.60	94	14.60	2.70	0.55
Evaluation	356	55.30	266	41.30	22	3.40	2.05	0.55

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่าง ได้แก่ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ปัจจัยอื่นได้แก่ การมีถังขยะแยกประเภทตามจุดต่างๆ มีพนักงานและรถจัดเก็บขยะมูลฝอย ได้รับงบประมาณจากท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอย มีธนาคารขยะ มีกลุ่มทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร มีร้านหรือชาเล้งรับซื้อของเก่า และเตาเผาขยะหรือพื้นที่ฝังกลบขยะมูลฝอยในชุมชน และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ร้อยละ 20.20 โดยการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และปัจจัยอื่น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมี

ส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ขณะที่การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ปัจจัยที่อิทธิพลมากที่สุดต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่าง คือ การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณหลายขั้นตอนสามารถเขียนสมการทำนายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยด้วยคะแนนดังนี้ $Y = 1.41 + 0.21X_1 + 0.42X_2 - 0.09X_3$ เมื่อ Y = การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย, X_1 = การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย, X_2 = ปัจจัยอื่น, X_3 = การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ดังแสดงในตารางที่ (Table) 3

Table 3 Factors affecting public participation of solid waste management in community tourism of Lower South Andaman Islands

Factors	b	SEb	Beta	t	R2 change	p-value
Constant	1.41	0.10		13.47		<0.001
Training of solid waste management	0.21	0.02	0.39	10.31	0.13	<0.001
Enabling Factors of solid waste management	0.41	0.05	0.31	8.02	0.07	<0.001
Received information of solid waste management	-0.08	0.03	-0.10	-2.46	0.007	0.010

$F = 55.31^*$, $R = 0.454$, $R^2 = 0.206$, $R^2_{adj} = 0.202$, $SE_{est} = 0.40$

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในภาพรวมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาอยู่ในระดับต่ำ เมื่อพิจารณาตามมิติ พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการตัดสินใจ และด้านการประเมินผลส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ส่วนด้านการปฏิบัติ และการรับผลประโยชน์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นของการดำเนินการวางแผน และการจัดระบบหรือกำหนดระบบ และทางเลือกในการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่างอยู่ในระดับต่ำ เช่น การประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล การวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของประชาชนในชุมชนเพื่อจัดทำโครงการ/กิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอย การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร และเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรขององค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนงานโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน และการจัดตั้งกฎกติกาในการทิ้งขยะมูลฝอยของครัวเรือนในชุมชน

การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลลำพะเนียง อำเภอนนแดง จังหวัดนครราชสีมา⁽¹⁵⁾ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อย รวมทั้งการมีส่วนร่วมขั้นสุดท้ายคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ คือการมีส่วนร่วมในการวัด และวิเคราะห์ผลการดำเนินการ การค้นหาข้อดีข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางการแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพของการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน นำไปสู่ความยั่งยืนของการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff⁽⁹⁾ โดยการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของภาครัฐ เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า การได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เป็นปัจจัยอันดับแรกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย สามารถอธิบายการผันแปรของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยได้ร้อยละ 13 ($R^2 \text{ change} = 0.13$) ตัวแปรการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีค่า $B = 0.21$ หมายความว่าเมื่อคะแนนเฉลี่ยการได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยจะเพิ่มขึ้น 0.21 หน่วย ดังนั้น ยิ่งประชาชนได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมากขึ้น ก็ยิ่งส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากขึ้น

โดยที่สอดคล้องกับการศึกษาในตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การเข้ารับการอบรมการคัดแยกขยะ และการเพิ่มมูลค่าของขยะ ($Beta = 0.198$) ส่งผลต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้าน เนื่องจากการอบรม เป็นกระบวนการที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจ ทศนคติ และความชำนาญเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ จนกระทั่งผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการคัดแยกขยะ⁽¹⁶⁾ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่างอันดับที่สองคือ ปัจจัยเอื้อ (ได้แก่การลดและการคัดแยก การเก็บรวบรวม การขนย้าย และการกำจัดในชุมชน) สามารถอธิบายการผันแปรของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยได้ร้อยละ 7 ($R^2 \text{ change} = 0.07$) ตัวแปรปัจจัยเอื้อมีค่า $B = 0.41$ หมายความว่าเมื่อคะแนนเฉลี่ยปัจจัยเอื้อเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่าง จะเพิ่มขึ้น 0.41 หน่วย สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้านในเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร⁽¹⁷⁾ ผลการศึกษาในการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการเข้ารับการอบรมการคัดแยกขยะมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการคัดแยกขยะของแม่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับปัจจัยสุดท้ายที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย คือการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย สามารถอธิบายการผันแปรของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยได้ร้อยละ 0.9 ($R^2 \text{ change} = 0.009$) ตัวแปรการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ค่า $B = -0.08$ หมายความว่าเมื่อคะแนนเฉลี่ยการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย คะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยใน จะลดลง 0.08 หน่วย อย่างไรก็ตาม ไม่สอดคล้องกับการวิจัยที่ผ่านมา⁽¹⁶⁻¹⁷⁾ ที่พบว่าประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น ผลการศึกษาพบว่าระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 72.20 และมีระดับความรู้ และการรับรู้ประโยชน์ในการจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 61.90 และ 84.60 ตามลำดับ ขณะที่ระดับการรับรู้อุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 61.80 ดังนั้นเหตุผลที่นำมาอธิบายกรณีที่ได้รับข่าวสารเพิ่มขึ้นการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยลดลงจากข้อมูลที่มีนักวิจัยได้ลงพื้นที่ของเกาะกลาง และเกาะสุกร พบว่า ประชาชนต้องรับผิดชอบการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือนเอง โดยเฉพาะขยะทั่วไปจะต้องรวบรวม และ

ขึ้นไปถึงบนบก รวมทั้งจ้างเรือเอกชนขนไปทิ้งจุดทิ้งขยะของเทศบาลเมืองกระบี่ ในกรณีของเกาะกลาง ส่วนครัวเรือนไหนที่มีพื้นที่ที่จะกำจัดขยะมูลฝอยด้วยการฝังหรือเผากลางแจ้ง ซึ่งเป็นการกำจัดขยะที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาล และกรณีไม่มีพื้นที่ก็นำไปทิ้งในทะเล ป่าชายเลน หรือพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากไม่ต้องการเก็บขยะมูลฝอยสะสมไว้ที่บ้าน⁽⁸⁾

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในภาพรวมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยด้านการตัดสินใจ และด้านการประเมินผลส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสุกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องเร่งดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากทั้ง 2 เกาะเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่าง ที่อยู่ในแผนปฏิบัติการ “เกาะสะอาด”

2) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลทางบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยคือการได้รับการอบรม และการมีปัจจัยเอื้อ องค์การบริหารส่วนตำบลต้องแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกในการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยตามหลักวิชาการ และสนับสนุนด้านปัจจัยเอื้อ ได้แก่ การจัดตั้งถังขยะแยกประเภทไว้ในหมู่บ้าน ท้องถิ่นมีการจัดตั้งงบประมาณในการเก็บขน และกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือน สนับสนุนการจัดตั้งธนาคารขยะ และกลุ่มจัดการขยะอินทรีย์ที่เป็นรูปธรรม และการส่งเสริมบทบาทผู้ประกอบการรับซื้อของเก่า

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยการศึกษาและวิเคราะห์ปริมาณ องค์ประกอบทางกายภาพ และการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนของภาคใต้ฝั่งอันดามันตอนล่าง ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

1. Ministry of Tourism and Sports. Safety tourism: Thailand's tourism situation quarter 1/2019 and quarter 2/2019. Tourism Economic Review 2019; 1:22. (In Thai)
2. Soithong K, Puangsomba B, Sanmanee N, Panishkan K. Clustering of provinces based on regional tourism statistics under the epidemic situation of Covid-19. Sau Journal of Social Science and Humanities 2022; 6(2): 33-57. (In Thai)

3. Jaisom P, Toopgrajank S, Charoenwiriyaikul C, Boonpadung P, Tipayatikumporn U. Antecedents of sustainable of less visited area tourism. Journal of MCU Peace Studies 2022; 8(1): 133-144. (In Thai)
4. Wipulakorn P. The Department of Health invites Thais to reduce the use of plastic, do not increase waste, and reduce animal breeding grounds. [Internet]. 2020 [Cited in 20 May, 2021] Available from: <https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/02/131035>
5. Noipa W, Boonphod P. Koh Lanta garbage and plastic waste problems waiting to be solved together. Thai SCP network newsletter 2022; 2(5): 7-8. (In Thai)
6. Koh Klang Subdistrict Administrative Organization. Situation and fundamental information. [Internet]. 2016 [Cited in 22 June, 2022] Available from: <https://www.kohklang.go.th/html/new-menu.asp?typemenu=2>. (in Thai)
7. Koh Sukorn Subdistrict Administrative Organization. Information of Koh Koh Sukorn Subdistrict Administrative Organization [Internet]. 2022. [cited 22 June 2022] Available from <http://www.kohsukorn.go.th/general1.php>. (in Thai)
8. Chaosuansreecharoen KR, Pongkaset A, Chaosuansreecharoen P, Akharawirawat T, Hlupo W, Kongsanit S. A study and analysis on solid waste quantify and physical composition of solid waste management in community tourism of lowers south Andaman Islands. Trang: Sirindhorn College of Public Health, Trang; 2023. (in Thai)
9. Green LW, Kreute MW. Health promotion planning an education and ecological approach (fourth edition. Mountain View, CA: Mayfield; 2005.
10. Cohen JM, Uphoff NT. Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies. New York: Cornell University Press; 1981.
11. Yamane T. Statistics: an introductory analysis. New York: Harper and Row; 1973.
12. Vanichbuncha K. SPSS for windows in data analysis. Bangkok: Chulalongkorn Book Center, 2020. (in Thai)
13. Bloom BSJ. Taxonomy of Education Objective, Handbook 1: Congnitive Domain. New York: David Mokey; 1971.

14. Best JW. Research in Education. 3rd ed. Englewood cliffs, New Jersey: Prentice. Hall Inc; 1981
15. Yuenyong N, Ngerndeecharoen P. Public participation in solid waste management in Sam Panieng Sub-District, Non Daeng District, Nakhon Ratchasima Province. NEUARJ 2022; 12(2): 279-296. (In Thai)
16. Boonjun S, Phetphum C. Factors affecting behavior in solid waste separation among housewives in Bung Phra Sub District, Muang District, Phitsanulok Province. Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University 2019; 12(1): 180-190. (In Thai)
17. Makmattayan R. Factors related to solid waste sorting behavior among housewives in Bang Sue District, Bangkok [Dissertation]. Nakhon Patom: Mahidol University; 2003. (In Thai)